

Innspill fra Rogaland fylkeskommune til arbeidet med ny langtidsplan for forsvarssektoren

I Rogaland er Forsvaret godt representert i flere respektive kommuner: KNM Harald Haarfagre (Madla, Stavanger), Joint Warefare Center (Jåttå, Stavanger), HV-08 (Vatne, Sandnes) og Sola flystasjon (Sola). Samtidig er Rogaland en strategisk viktig lokasjon i et totalforsvarsperspektiv, bla. som følge av sentrale installasjoner på norsk sokkel i Nordsjøen og sentrale kraftanlegg i fylket.

I den kommende langtidsplanen ønsker Rogaland fylkeskommune at departementet vurderer fylkeskommunens rolle og ansvar i fremtiden, og utbedringer i lokale militærleirer.

Fylkeskommunens oppgaver og ansvar

Ansvarsrolle

I leddet mellom statsforvalter og kommunene har fylkeskommunene levd en nokså anonym tilværelse når det gjelder oppgaver, krav og deltakelse innen områdene samfunnssikkerhet og beredskap (lovfestede oppgaver). Dette kommer tydelig frem i NOU 2023:17 Totalberedskapskommisjonen at fylkeskommunene ønsker en tydeligere rolle og deltakelse enn i dag. I totalforsvarssammenheng vil det være viktig, spesielt når det gjelder samferdselssektoren, og som regional planmyndighet.

Fylkeskommunen er regional planmyndighet. I det videre arbeidet med ny langtidsplan ønsker vi at departementet vurderer hvordan regional planmyndighet kan bidra når det gjelder f.eks. arealer til mottak av allierte styrker i Risavika havn og på Sola flystasjon.

Forsvarskommisjonen har konkludert med at skillet mellom det sivile og militære blir mindre tydelig. Har Forsvaret i sitt strategiske arbeid vurdert hvordan de tre forvaltningsnivåene i Norge sammen kan bidra til et mer styrket og effektivt totalforsvar? I dette ligger at fylkeskommunene (som er omfattet av sikkerhetsloven) må få et tydeligere lovpålagt rolle for samfunnssikkerhet og beredskap og på den måten bli en mer tydelig aktør i dette arbeidet.

Alliert mottak

I Rogaland vil følgende områder være av strategisk betydning for et eventuelt alliert mottak av styrker.

- Risavika havn som mottaker av troppeskip og forsyningskip.
- Sola flystasjon for mottak av allierte fly og stridskrefter.
- Madlaleiren som mulig midlertidig base for personell.

Et større alliert mottak vil kreve betydelige arealer for midlertidige leire, lagerplass av våpen og utstyr. I det videre arbeidet bør departementet vurdere å utarbeide planer og oversikt som illustrerer hvor store arealer som trengs til dette. I tillegg bør departementet vurdere hvilke medvirkningsprosesser som legges opp til både lokalt og regionalt.

Det har tidligere vært diskutert hvorvidt amerikanske styrker vil kreve å ha full myndighet over de områder/arealer de legger beslag på/har behov ved opprettelsen av et alliert mottak. Vil større områder i Sola kommune da bli underlagt amerikansk jurisdiksjon så lenge operasjonene pågår, og eventuelt i hvor lang tid etterpå?

Allierte styrker vil ha behov for å frakte militært personell og utstyr på veinett, båter og toglinjer både mot nord og øst (full oversikt over transportinfrastruktur). Det vil stille store krav til logistikk og oversikt over hvilke veinett, båter og toglinjer som kan brukes til frakt av personell og tungt militært utstyr. Frakt østover vil primært skje på toglinjer der det er mulig, alternativt veinettet.

Både Statens Vegvesen og samferdselsavdelingene i fylkeskommunene må være delaktige i denne planleggingen.

Heimevernet, Vatneleiren

Heimevernet har en viktig rolle i totalforsvaret som bindeledd mellom militær, offentlig og privat sektor. I Vatneleiren i Sandnes kommune pågår det både oppgradering/opprustning av kaserner og treningsområder for å kunne ta imot flere HV-soldater for trening. Planen er at det til enhver tid skal trenes ca. 300 HV-soldater i leiren.

I det videre arbeidet med ny langtidsplan bør det vurderes om behov for utvidelse av kapasiteten i Vatneleiren, og hvorvidt det også medfører et behov for større arealer til militær aktivitet og trening er nødvendig.

Som et ledd i totalforsvaret er Heimevernet en viktig faktor i Fylkesberedskapsrådet. I det videre arbeidet med ny langtidsplan bør departementet vurdere om denne rollen etter hvert bør utvides.

Madlaleiren

Madlaleiren er Norges største rekruttskole, og frem mot 2028 skal rekruttskolen ta imot om lag 1200 rekrutter per innrykk. I det kommende statsbudsjettet har regjeringen foreslått å styrke Madlaleiren med 50 millioner kroner til mannskapsforlegning. Budsjettstyrkingen til mannskapsforlegning er positiv, og det er viktig i et lengre perspektiv at bygg og anlegg er i tråd med det økte behovet og satsingen av rekrutter i Madlaleiren.

I takt med den økte satsingen på rekrutter i Madlaleiren, er det et større behov for nærliggende arealer til øvelser, blant annet skytebaner og treningsleirer. Madlaleiren benytter i dag Evjemoen som treningsleir, og er 211 km unna Madlaleiren. I det videre arbeidet med langtidsplanen bør departementet vurdere muligheten for å styrke adgangen til nærliggende øvelsesarealer for rekruttene.

Den grunnleggende soldatutdanningen gjennom rekruttskolen, utøves i større grad av yngre befal som er i starten av etableringsfasen i livet. Som følge av Forsvarets beordringsadgang og store virksomhet, resulterer det i at en mange forsvarsansatte leier fremfor å kjøpe bolig ved arbeidssted, da det er usikkert hvor lenge en ansatt forblir på ett tjenestested. Stavanger er eksempelvis en kommune som huser forsvarspersonell, hvor utleiemarkedet er dyrt. Forsvaret har over tid tilbudt egne utleieboliger til ansatte ved ulike tjenestested. I det videre arbeidet med langtidsplanen bør departementet vurdere utvidelse av tilbudet med boliger, som et tiltak for å beholde ungt personell og kompetanse i Forsvaret.

Sola flystasjon

Sola flystasjon er i dag hovedbasen for 330 skvadronen og 130 Luftving, og har vært en militær base siden andre verdenskrig. Lokasjonen til Sola har i mange år vært strategisk viktig, blant annet som tidligere hovedflystasjon til Luftforsvaret. Sola flystasjon og Sola Lufthavn er også viktige lokasjoner knyttet til virksomhet og sentrale installasjoner på norsk sokkel.

Flystasjonen på Sola er en av de fire områdene som er nevnt i tilleggssavtalen om forsvarssamarbeid med USA, «*Supplementary Defense Cooperation Agreement*» (SDCA). For at Norge skal kunne ivareta sin forpliktelse i henhold til NATOs planverk, er det nødvendig at infrastrukturen på flystasjonen er i tråd med planverkets krav.

I dagens sikkerhetspolitiske bilde, er det nødvendig at infrastrukturen på basen er forenelig med et eventuelt behov for mottak og forflytning av allierte styrker, både i freds- og krisesituasjon. Samtidig er det nødvendig at Luftforsvarets baser i Norge er rustet for å ta imot egne militære luftfartøy på kort varsel, eksempelvis F-35 og P8. Dersom sentrale militære luftfartøy skal kunne uforutsigbart benytte seg av ulike baser i Norge, må blant annet takseveier, oppstillingsplasser og shelter være i forsvarlig stand.

Sola flystasjon har i dag verken kapasitet eller infrastruktur til å ta imot allierte styrker eller enkelte typer norsk militære luftfartøy, som F-35 og P8. I det videre arbeidet med ny langtidsplan bør departementet innarbeide en plan for å styrke infrastrukturen på basen som samsvarer med NATOs planverk, og igjen sikrer at Sola kan ta imot både norske militære luftfartøy og allierte styrker.